

ALEX SCHULMAN

Malman asema

Romaani

Suomentanut Jaana Nikula

Nemo

Ruotsinkielinen alkuteos *Malma station*
Published by agreement with Ahlander Agency
Copyright © Alexander Schulman, 2022

Sivun 7 Rock 'n' roll suicide -sitaatti © David Bowie, 1972
Kun Harriet kertoo Oskarille kauneimmasta lukemastaan virkkeestä, hän
siteeraa Jonathan Safran Foersin kirjaa *Extremely Loud & Incredibly Close*.

Suomen kulttuurirahasto on tukenut suomennostyötä.
Suomentanut Jaana Nikula
Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022
ISBN 978-951-1-43662-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Amandalle

*Oh no love! you're not alone
You're watching yourself but you're too unfair
You got your head all tangled up but if I could only make you care
Oh no love! you're not alone*

Rock 'n' roll suicide, David Bowie

Luku 1

Harriet

Isä siristelee silmiään matalalta paistavassa aamuauringossa, ja Harriet seisoo hänen varjossaan laiturilla. He odottavat. Harriet etsii kiukun merkkejä isän katseesta ja eleistä. Harrietin on oltava tänään erityisen tarkkaavainen, koska matkaan on lähdetty hänen vuokseen ja siksi hän on kiitollisuudenvelassa isälle. On hänen syytään, että isä odottelee laiturilla, hellekin on hänen syytään ja aikainen liikkeellelähtö ja junan myöhästyminen ja kaikki mitä isä tästä lähtien joutuu kestäämään, mutta isä on vaiti eikä hänen ilmeestään saa selvää.

Asfaltti on kuumaa ja lämmittää jalkoja kenkienkin lävitse. Harriet on pukeutunut kokonaan mustiin, kun keran hautajaisiin ollaan menossa. Hänellä on isän kameralaukku olalla eikä hän laske sitä maahan. Ei silloinkaan, kun hän kuulee, että juna on myöhässä ja he joutuvat ehkä odottelemaan jonkin aikaa. Laukussa on objektiiveja, jotka ovat tuhansien kruunujen arvoisia. Hän tietää,

että välineet ovat isälle tärkeitä. Hän tietää myös kantavansa olallaan omaa tulevaisuuttaan, sillä eräänä päivänä hän perii kaiken, ja aina kun isä muistuttaa siitä, tuntuu kuin paino laskeutuisi hänen ylleen. Isä huoltaa kameran kerran viikossa ja silloin Harrietin on aina oltava mukana. He istuvat keittiönlampun kirkkaankeltaisen valon alla ja isä latoo kakkulat riviin pöydälle ja joskus hän ojentaa jonkun niistä Harrietille tunnusteltavaksi. ”Katsopas tätä kaveria”, isä sanoo. Ja Harriet punnitsee järkälemäistä ja painavaa objektiivia kädessään, hyvä ettei pudota sitä. ”Tai tätä”, isä sanoo ja antaa hänelle toisen. ”Kokeilepa tätä kaveria.” Isä kutsuu usein esineitä ”kavereiksi”. Varsinkin niitä, jotka hän on ostanut ja joista huolehtii, mutta muutkin voivat olla kavereita, hän voi esimerkiksi pysäyttää auton nähdessään peuran ja osoittaa: ”Katso tuota kaveria.” Metsässä kaatunut puu voi sekin olla kaveri, varsinkin jos puu on iso. Mutta enimmäkseen kaverit ovat esineitä, eivät pelkästään hänen omiaan vaan hän kehuu auliisti myös muiden tavaroita. Autossa hän saattaa viheltää Porschelle, joka ajaa edelle ja sanoa: ”On siinä kaveri.” Se on hieno piirre isässä ja Harriet pitää siitä.

Ehkä isä haluaisi istua hetkeksi? Harriet katselee asemalla ympärilleen, mutta kaikki penkit ovat varattuja, matkustajat näyttävät hassuilta istuessaan pää kenossa tähyillen levottomina junaa, jota ei kuulu. Konduktööri harppoo laiturin ohi ja joku kysyy, mikä nyt on vika, mutta mies vain osoittaa ratavallia, kuin vastaus pii-

lisi siellä ja hän olisi menossa etsimään sitä. Matkustajiin tulee yhtäkkiä vipinää, kun kaiuttimesta kuulutetaan junan saapuvan, kaikilla on kova kiire, kuin he olisivat varmoja siitä, että juna seisahtuu asemalle vain hetkeksi. Mutta isällä ei ole kiirettä. Ei hänellä koskaan ole. Hän näyttää aina liikkuvan vain puolella nopeudella. Mitään ei tapahdu äkisti tai pähänpistosta. Harrietista tuntuu, että isä harkitsee tekemisensä perin pohjin. Joskus hän kuvittelee, että isä päättää jo ani varhaisella päivän liikkeet aamusta iltaan ja sitten vain toteuttaa suunnitelmansa prikulleen. Ehkä isä ei sen vuoksi koskaan osoita tunteita, sillä mikään ei voi milloinkaan yllättää häntä, hän ei koskaan jää sanattomaksi. Nyt hän katselee vaunuihin ryntääviä matkustajia, antaa kiireisempien mennä edeltä mutta lähtee viimein hitaasti kävelemään ja Harriet seuraa perässä. Vaunussa on yhtä kuuma kuin ulkonakin, kulkiessaan vaunun poikki Harriet katsoo paikoillaan istuvia matkustajia, joilla on kaikkea muuta kuin viihtyisää.

Hän istuu ikkunan viereen isää vastapäätä. Isä viittaa haluavansa kameralaukun ja Harriet ojentaa sen hänelle. Hän katsoo ikkunasta vähitellen autioituvaa laituria. Ympäriä kuuluu ääniä, keskustelunpätkiä, rapisevia sanomalehtiä levitellään, hiilihappujuoman tölkki avataan, juttu alkaa luistaa. Kun Harriet on alkanut kuunnella, hän ei enää voi sulkea korviaan ääniltä, keskustelut ovat kuin hiljaista hyräilyä, joka muodostaa melodioita, kertomuksia matkustajien elämästä. Useimmat joita hän kuuntelee vaikuttavat alakuloisilta, kuin heitä painaisi selittämätön

taakka. Ja koko ajan häntä pelottaa, että joku huomaa hänet ja kysyy suoraan – miksi sinä salakuuntelet?

Ei saa salakuunnella.

Hän muistaa mitä tapahtui kaksi vuotta sitten: sisko ja hän olivat menossa nukkumaan ja isä ja äiti istuivat keittiössä, makuuhuoneen seinän takana. Hän kuuli joka sanan selvääkin selvemmin. Se oli ihmeellistä, voisiko olla niin, että tyttöjenhuoneen ja keittiön välinen seinä vahvistikin ääntä? Niin sen täytyi olla, koska tuntui kuin hän olisi ollut vanhempien luona, hän kuuli huokaukset, tuolien kolahdukset lattiaa vasten, jääkaapin vaimean hurinan ja hiljaisuuden joka syntyi, kun isä avasi kaapin. Isä seiso katselemassa jääkaappiin vähän liian kauan. Äiti ei pitänyt siitä että joku perheestä piti turhaan jääkaapin ovea auki, hän ei pitänyt saamattomuudesta – ”tee jotain!” – ja häntä huolestutti rahanmenokin, hän oli saanut päähänsä että avoin jääkaapin ovi oli syynä korkeisiin sähkölaskuihin. Ja siksi hän saattoi yhtäkkiä huutaa: ”Älä seiso siinä ihmettelemässä, ovi kiinni!” Mutta sinä iltana isä sai seistä jääkaapin edessä pitkään ja katsella mitä kaikkea sisällä oli eikä äiti sanonut mitään.

Harriet hörästi korviaan, sillä jokin oli vinossa. Kuului paperin kahinaa, kun isä otti kaapista kinkkua ja pani jotain painavampaa tiskipöydälle, ehkä voipaketin. Isä avasi pakastimen ottaakseen sieltä jääpaloja, sillä hän joi maitonsa jäiden kera. Ruokailuvälinelaatikosta kuului kolinaa, kuin joku olisi kaivanut kultaa. Harriet kuuli äidin sytyttävän kynttilät pöydälle ja lautaset katettiin valmiik-

si, oli hiljaista ja sitä kesti pitkään, hän makasi sängyssä kuunnellen pahaenteisiä ääniä, kun vanhemmat istuivat vastatusten ikkunan ääreen.

”Miten me tämän nyt hoidamme?” äiti kysyi.

Isä ei vastannut. Mitä seinän takana tapahtui?

”Saako olla?” isä kysyi.

”Kiitos”, äiti vastasi.

He puhuivat ystävällisesti, olivat huomaavaisia, miltei liioitellun sydämellisiä toisilleen. Suupalojen välillä kuului lempeää puhetta. Ottaisitko juotavaa? Minä haen. He kuulostivat olevan paremmissa väleissä kuin koskaan.

”Sinä kai sitten muutat sen miehen luokse?” isä kysyi.

”Niin”, äiti sanoi. ”Hänellä on tilaa ja sinne mahtuu lapsikin.”

”Mutta sinä et ota molempia?”

”En”, äiti sanoi. ”Minä ehdottaisin, että otan Amelian ja sinä otat Harrietin.”

Isä naurahti, aivan lyhyesti.

”Minä kun ajattelin ehdottaa, että teemme päinvastoin”, hän sanoi.

”Haluatko sinä Amelian?” äiti kysyi.

”Haluan.”

Sitten tuli hiljaista, kun he söivät voileipiään. Lasit täytettiin.

”Minä ja Amelia olemme läheisiä”, äiti sanoi. ”Ja me molemmat ratsastamme.”

”Niin minäkin.”

”Ethän sinä ratsasta.”

”En, mutta minä ja Amelia olemme läheisiä.”

”Miksi et halua Harrietia?” äiti kysyi.

”Mikset sinä halua ottaa häntä?”

”Minä kysyin sinulta”, äiti sanoi.

Harriet makasi sängyssä katsellen kattoon.

”Tiedät yhtä hyvin kuin minäkin”, isä sanoi. Hän joi maitolasinsa tyhjäksi. ”Minusta Harriet on hankala. Ei meillä oikein synkkaa.”

Harrietin sänky oli kapea ja siinä oli leveät puureunat, se oli kuin arkkua ilman kantta, ulkona oli lakannut satamasta ja myrsky oli laantunut, tuuli ei enää ravistellut puiston puiden latvuksia. Ei kuulunut enää mitään, paitsi vanhempien hiljaista keskustelua heidän syödessään keittiössä.

Heillä ei oikein synkkaa.

Hän ajatteli vielä myöhemminkin, että se oli vähän epämääräisesti sanottu, ei siitä oikein saanut selvää. Mitä hän voisi sille tehdä? Hän toivoi, että isän kanssa synkkäisi, muttei tiennyt miten korjaisi tilanteen.

Hän kääntyi katsomaan sängyssä makaavaa sisartaan.

”Amelia, kuulitko sinä?” hän kuiskasi.

Sisar ei vastannut, mutta himmeässä valonhohteessa-kin Harriet näki, että tämä oli valveilla, makasi selällään ja katseli kattoon.

”Amelia.”

”Kunhan puhuvat”, sisar kuiskasi. ”Älä kuuntele heitä.”

Vanhemmat eivät sinä iltana puhuneet enempää, keskustelu jatkui luultavasti jossain muualla, ja kun oli kulunut pari päivää, tytöt kutsuttiin eräänä iltapäivänä yk-

sitellen keittiöön. Äiti avasi kokistölkin ja antoi sen Harrielle, vaikka ei ollut lauantai. Kokis oli lämmintä ja juodessa kuplat tuntuivat ikävästi kurkussa. Vanhemmat hymyilivät oudosti. Äiti sanoi, että hän ja isä eroaisivat ja koska he asuisivat niin kaukana toisistaan, olisi parasta, että he jakaisivat lapset ja Harriet asuisi isän luona ja Amelia äidin. Harriet odotti, että isä sanoisi jotain, mutta tämä pysyi vaiti. Hän vilkuili isän ilmeettömiä kasvoja ja hänestä tuntui pahalta, kun isä ei ollut saanut tahtoaan läpi.

He istuvat junassa vastatusten ikkunapaikalla ja isä katsoo koko ajan Harrietin pään yli pitääkseen silmällä ovia. Harriet tietää mitä isä odottaa ja on valmiina, he ovat käyneet kaiken tarkasti lävitse: kun isä antaa merkin, on toimittava nopeasti. Isä avaa kameralaukun, joka hänellä on sylissänsä. Hän ei käännä katsettaan ovista, sillä hän tuntee kameralaukun kuin omat taskunsa, ei hänen tarvitse katsoa sitä. Silmälasit saavat hänen silmänsä näyttämään pienemmiltä, ne ovat lasien takana kuin kaksi mustaa pistettä. Koskaan ei näe mitä hän ajattelee.

Harriet katsoo ulos ikkunasta, juna kulkee sillalla, korkealla veden yläpuolella, vauhti on niin kova, että ojanpientareen siniset kukat vilisevät vauhtiraitana kiskojen vierellä. Suurkaupunki on jäänyt taakse, ajetaan esikaupunkien, sitten maatilojen ja vihreiden peltoaukeiden ohi, Harriet istuu selkä menosuuntaan, ja junan kiitäessä ihmisten ohi he kutistuvat pian pieniksi pisteiksi pitkin aukeita.

Sitten juna hiljentää vauhtia – ja pysähtyy kokonaan. Kaiuttimesta kuuluva ääni kertoo, että edessäpäin on vain yksi raide ja heidän on odotettava vastaantulevaa junaa. Ollaan niityllä missä kukkia on leukaan asti. Jos kesä kohoaisi vielä kymmenisen senttiä, matkustajat hukkuisivat kukkasiin. Hiukan kauempana Harriet huomaa kaksi lintua, joilla on pitkät ohuet jalat ja jotka katsovat ja tarkastelevat laaksoa, ja hänen mieleensä tulee orava, jonka isä huomasi kerran puussa ja osoitti hänellekin. Katsopas tuota kaveria. Orava oli unohtanut puuhansa ja katseli metsää hievahtamatta, kuin olisi halvaantunut mutta kokonaan ajatuksissaan. ”Siinä se istuu muistelemassa”, isä sanoi, mutta Harrietista ajatus oli sietämätön, suorastaan epämiellyttävä. Se sai maailman murheet tuntumaan suuremmilta, raskasmielisyyttä ei ollutkaan vain ihmisissä vaan myös eläimissä ja hänen oli kannettava vastuu niistäkin. Hän tulee surulliseksi nähdessään nuo kaksi lintua pellolla, sillä hän uskoo niiden muistelevan lapsuuttaan.

Muutama kuukausi sitten koulussa puhuttiin aivojen toiminnasta ja kaikki saivat tehtäväksi kirjoittaa jostakin muistosta mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Illalla Harriet kertoi tehtävästä isälle, jota se kiinnosti.

”Mistä muistosta aiot kirjoittaa?” hän kysyi.

”En tiedä, jostain mitä tapahtui, kun olin lapsi.”

Silloin isä nauroi ja sanoi: ”Sinä olet kahdeksan vuotta vanha. Sinä OLET lapsi.”

Harriet istui sitten huoneessaan ja kirjoitti tehtäväkirjaansa krusifiksista, joka oli isän seinällä. Aiemmin se oli

ollut hänen kirjoituspöydällään, mutta avioeron jälkeen se oli ollut sängyn päädyssä, tyynyn yläpuolella. Hän on nähnyt isän menevän polvilleen sängyn vierelle ja ristivän kätensä rukoukseen. Harriet käy usein katsomassa ristiä, kun isä ei ole huoneessa. Tumma metallinen Jeesus roikkuu mustalla puuristillä, uumilla on vaipalta näyttävä kangasriepu. Kämmenten läpi on lyöty isot pultit ja nuoli on lävistänyt jalat, toinen polvi on edempänä ja hiukan koukussa, mikä tekee Jeesuksen jotenkin naisellisen näköiseksi. Jumalan poika tarkastelee vakain silmin päiväpeitettä ja jos Harriet asettuu aivan krusifiksin eteen ja katsoo Jeesusta, tämä näyttää katsovan takaisin. Isä on kertonut, että ristiinnaulittujen kuolinkamppailu saattoi kestää monta päivää, joskus koko viikon, ja kun he lopulta heittivät henkensä, se ei johtunut haavoista vaan nälästä ja kuivumisesta. Harriet kirjoitti siitä sekä tapauksesta, joka sattui pian vanhempien avioeron jälkeen, kun hän oli viiden vanha. Hän oli käymässä mummin luona. Mummilla oli ihottumaa käsissä ja hän käytti niihin perunajauhoa vähentääkseen kutinaa, hänellä oli aina kangaspussillinen jauhoa mukanaan ja Harriet muisti miten jauhahiukkaset pölisivät ja lentelivät, kun isoista ikkunoista pilkistävät auringonsäteet osuivat niihin. Joskus mummi veti käsiinsä läpinäkyvät muovihanskat ja valutti niihin rannetta pitkin jauhoa, jota lisäsi sitä mukaa kun kutina paheni ja illan päätteeksi ohuet käsineet olivat raskaat ja täynnä valkoista jauhoa.

Mummi pelkäsi kuolemaa ja mietti sitä usein, hän istui monesti keittiöpöydän ääressä kasvot pois päin kään-

tyneinä. Joskus, kun kuolemanpelko kävi ylivoimaiseksi, hän istahti pianon ääreen ja hakkasi koskettimia voimiensa takaa, kuin koko maailma olisi romahtamassa. Sitten hän jäi pianon ääreen ja painoi käsiään yhteen, niin että muovihanskat natisivat.

Ahdistukseen ei auttanut muu kuin alkoholi. Hän joi jääkaappikylmää punaviiniä ja parin lasillisen jälkeen hän vilkastui ja alkoi kysellä. Kerran Harriet kertoi leikkineensä esikoulussa erään kaverin kanssa intiaanihierontaa, ja mummi kysyi, mikä sellainen leikki oli ja Harriet selitti, että siinä tartutaan kaverin käsivarteen ja väännetään molempiin suuntiin kuin puristettaisiin tiskiräsyä kuivaksi. Mummi nauratti, ”näytä minulle”, hän pyysi ja kääri silkkipuseron hihansa. Harriet väänsi mummin ohutta käsivartta, josta alkoi melkein heti tulla verta, mummi kiljui kovaa ja kimeästi, kun verta vain valui pitkin käsivarsia ja hän alkoi etsiä kaapista ensiaputarvikkeita muttei löytänyt niitä mistään. Hän availi ja sulki kaappeja koko ajan valittaen.

”Herranen aika, auta nyt minua etsimään”, hän sanoi, mutta Harriet ei pystynyt. Hän seisoి keskellä keittiötä paikallaan kuin lamaantuneena, kädet mummin veressä. Isä joutui tulemaan sovittua aiemmin hakemaan hänet kotiin, ja kun hän sinä iltana kulki isän huoneen ohi ja vilkaisi seinällä roikkuvaa ristiä, Jeesus näytti katsovan häntä uudella tavalla.

Hän palautti kotitehtävänsä eikä ajatellut sitä sen enempää, mutta eräänä iltapäivänä, kun hän tuli huoneeseensa, isä istui kirjoituspöydän ääressä lukemassa tehtäväkirjaa.

”Oletko palauttanut tämän?” hän kysyi.

”Olen”, Harriet vastasi.

Isä jatkoi lukemista ja Harriet seiso i hiljaisena hänen edessään, sitten isä sulki kirjan ja katsoi lattiaan.

”Sinulla on hyvä muisti”, hän sanoi.

”Niin on”, Harriet sanoi.

”Mutta kuule, se mitä tapahtuu täällä kotona jää näiden seinien sisäpuolelle.”

”Okei.”

”En halua, että ihmiset tietävät mitä minulla on seinällä, rukoilenko minä tai olenko naimisissa tai eronnut. On sopimatonta, että kirjoitat sellaista, ymmärrätkö?”

Harriet nyökkäsi. Isä seiso i hetken paikallaan kasvot ilmeettöminä, sitten hän lähti. Harriet tarttui tehtäväkirjaan ja työnsi sen heti laatikkoon.

Juna seisoo vieläkin niityllä odottaen vastaan tulevaa juna. Aurinko paahtaa peltikattoa, niin että vaunussakin on jo kuuma. Harriet katselee kahta lintua, jotka pysyvät paikallaan muistelemassa, mutta yhtäkkiä hän kuulee tutun äänen, kun valokuvaa otetaan. Hän kääntyy katsomaan isää muttei näe tämän kasvoja, koska kamera on edessä. Isä suuntaa kameraa Harrietia kohti, tähtää ja ottaa ehkä vielä toisenkin kuvan. Harriet hymyilee hänelle, niin että hampaat paljastuvat ja näyttää voitonmerkkiä toisella kädellä.

”Älä”, isä sanoo ja laskee kameraa. ”Miksi sinun pitää ruveta pelleilemään?”

Hän panee kameran pois, se jää heidän väliinsä pöydälle. Harriet toivoo, että isä antaisi hänelle toisen tilaisuuden, mutta hetki on jo mennyt. Häntä alkaa taas surettaa, tunteet pakkautuvat silmäluomien alle, ahdistus takoo rintaa ja hän katsoo pöytää. Hän ei halua alkaa itkeä, siitä isä ei pitäisi. Silloin isä ottaa toisen kuvan hänestä.

Isä sormeilee kameraa, säätää valaistusta. Harriet katsoo junan ikkunasta ulos. Toinen lintu lentää tiehensä matalalla korkean ruohikon yläpuolella, toinen on paikallaan katsomassa. Jonkin ajan kuluttua sekin lähtee pois.

”Nyt!” isä kuiskaa.

Kaikki käy nopeasti. Isä nousee ja Harriet on yhtä nopea, he astuvat muutaman askeleen käytävälle ja Harriet näkee konduktöörin olevan tulossa toisesta vaunusta heidän vaunuaan kohti, he menevät nopeasti vessaan ja sulkevat oven perässään. Isä kiertää oven lukkoon, mutta Harriet avaa sen heti.

”Mitä sinä teet?” isä kysyy hiljaa, hänen silmänsä ovat nyt isot ja huolestuneet.

”Jos hän näkee, että vessassa on joku, hän voi jäädä odottamaan, kunnes me tulemme pois”, Harriet vastaa.

Isä miettii hetken ja nyökkää sitten. Hän seisoo pää riipuksissa melkein kiinni ovesa. Oven takaa kuuluvat konduktöörin askeleet.

”Katsotaan matkaliput”, hän kailottaa. ”Tukholmasta saapuneiden matkaliput!”

He odottavat ja sitten isä avaa varovasti oven ja kurkistaa käytävälle. He lähtevät nopeasti vessasta, menevät is-

tumaan ja sulautuvat maksavien matkustajien joukkoon. Isä nyökkää Harrielle ja tämä nyökkää takaisin. Harriella on pulssi korkealla ja häntä oksettaa, hän voi pahoin kun tekee jotain mikä on kiellettyä, mutta vielä voimakkaampana mieleen leviää lämpöä, rintaan syttyy pieni roihi hänen katsoessaan isää, joka katsoo häntä ja he hymyilevät toisilleen.

Heillä synkkaa.

Luku 2

Oskar

Laiturilla on kuuma ja tunnelma on ärtynyt. Juna on myöhässä, mutta kukaan ei kerro mitään. Kun kaiuttimista kuuluva ääni viimeinkin ilmoittaa, että juna saapuu laiturille, kaikille tulee kiire, paitsi Oskarin vaimolle. Hän seisoo tyynesti paikallaan ja etsiskelee jotain taskuistaan. Oskar katselee vaimoaan, joka työntää kätensä tiukkojen farkkujensa taskuun, etsii takin taskuista ja käsilaukusta ja löytää viimein sen mitä oli etsimässä – sytkärin. Juna on jo tulossa, mutta nyt sitä ruvetaan polttelemaan.

”Eikö mentäisi jo?” Oskar kysyy.

”Kunhan poltan yhden tupakan ensin.”

Hän suojaa kädellään liekkiä vaikka tuulesta ei ole tietoaakaan ja vetää savua keuhkoihin. Oskar odottaa. Läheltä kuuluu vetolaukkujen rahinaa ja jostain kauempaa, moottoritieltä, kantautuu aamuliikenteen kohina. Tulee taas lämmin päivä. Kello on puoli kahdeksan aamulla, on syyskuun seitsemästoista päivä eikä tämä kesä tunnu

päättävän koskaan. Laituri tyhjenee nopeasti, mutta vaimo tupakoi kuin tietäisi, ettei juna lähde ilman häntä.

Kun he nousevat junaan, Oskar kulkee aivan vaimonsa kannoilla ja tuntee heikon tuoksun hajuvedestä, jota tämä käyttää tänään. Vaimo kulkee nopeasti eteenpäin ahtaalla käytävällä, ja Oskar panee tapansa mukaan merkille muiden matkustajien katseet, niiden jotka näkevät hänen vaimonsa ensimmäisen kerran. Vaimo istahtaa ikkunapaikalle, valitsee umpimähkään vain jonkin istuimen. Oskar seisoo käytävällä ja katsoo heidän lippujaan.

”Eivät nämä ole meidän paikkamme”, hän sanoo.

”Ei kai sillä mitään väliä ole, näethän sinä, että juna on tyhjä”, vaimo sanoo.

Ei se ole tyhjä ja myöhemmin junaan nousee vielä lisää matkustajia. Oskar ei haluaisi istua kenenkään muun paikalla, ei siinä voi rentoutua. Joku voisi yhtäkkiä seistä hänen vierellään rykimässä ja heiluttelemassa lippuaan ja olisi nöyryyttävää haalia tavaroitaan ja lampsia tiehensä. Hän istuu vaimoan vastapäätä. Juna lähtee hiljaa laiturilta ja liukuu Centralbron yli, kiskot ovat liukkaat eikä niistä kuulu ääntäkään, meri on tyyni radan molemmin puolin, jopa Itämeri näyttää tänään kutsuvalta, näkyy vain pientä väreilyä virtapaikoissa. Juna kiihdyttää vähitellen ja kun ajetaan tunneliin, vuoren alle, Oskar näkee kuvansa junan ikkunasta ja reagoi niin kuin aina, tuntuu vähän inhottavalta, hiukan epämiellyttävältä, hän haluaisi kääntää nopeasti katseensa toisaalle, mutta jostain syystä hän jää silti katsomaan kuvajaistaan tummankeltaisessa hoh-

teessa. Lapsena hän piirsi kerran tussilla kullinkuvia koulun vessan seinään ja opettaja sai hänet kiinni itse teossa. Hänet lähetettiin suuren kirjoituspöytänsä takana istuvan kuraattorin puheille, mies iski katseensa häneen ja sanoi: ”Kerronpa sinulle hauskan jutun. Kun tapasin teidät uudet oppilaat ensimmäisenä koulupäivänä, huomasin sinut joukosta ja arvasin heti, että sinussa on jotain... Ajattelin, että tuon pojan kanssa tulee vielä ongelmia. Sen näki sinun naamastasi, näin että sinulla on korkea sisäinen paine.”

Sanat sisäisestä paineesta jäivät Oskarin mieleen. Hän katsoo kuvaansa ikkunalasista, vakavia kasvoja, leveää suuta, huulia jotka ovat aina hiukan raollaan, ruskeita silmiä jotka näyttävät hämärässä miltei mustilta. Onko siinä mies, jolla on korkea sisäinen paine? Hän ei vielääkään tiedä mitä kuraattori sillä tarkoitti.

Konduktööri toivottaa kaiuttimen kautta matkustajat tervetulleiksi. Mies on vähän liiankin ihastunut omaan ääneensä ja puhuu tarpeettoman pitkään, Oskarin tekisi mieli vilkaista vaimoan merkitsevästi, koska moiset lörpöt ärsyttävät heitä molempia, mutta nyt ei tietenkään ole sopiva aika. Kaiken lisäksi vaimo on jo sulkenut silmänsä. Oskar tuntee hänet ja tietää mistä on kyse, ei vaimo unessa ole, ei vain halua jutella.

Nykyään hän ei ole juuri koskaan juttutuulella. Eilen – heidän riidellessään ensin aamupäivällä ja sitten pitkin iltaa ja yötä – Oskar tuli ajatelleeksi miten pitkiä nuo sannattomat jaksot saattoivat olla. Muutama lause sai hei-

dät molemmat huutamaan ja syytämään syytöksiä, mutta enimmäkseen he olivat vaiti, aivan kuin he molemmat olisivat huomanneet, ettei riitaa kannattanut ratkaista sanoilla. Viimein vaimo syytytti keittiössä kaksi kynttilää. Se oli outoa, aivan kuin hän olisi halunnut tehdä kodin viihtyisäksi kaiken tuhon keskellä. Hän kai kuvitteli, että he voisivat jatkaa mykkäkouluaan kuin ei mitään, syödä voileipää, lukea lehteä. Aamuvarhaisella he olivat vieläkin olleet tuppisuina. He sulkivat kodin oven ja kulkivat vaitonaisuina asemalle, ja nyt kun he istuvat junassa, he ovat vajonneet entistä syvemmälle hiljaisuuteen, ja jos tämä on suhteen loppu, niin se on äänetön loppu. Alkuaikoina he olivat koko ajan äänessä. Ensimmäisillä treffeillään baarissa, tai junamatkalla, kun he tapasivat ensimmäisen kerran... Mikä legendaarinen juttu! Kerran vaimo sanoi, ettei enää itsekään tiedä mikä siitä on totta ja mikä ei, koska he ovat kertoneet tarinaa niin monta kertaa toisilleen ja muille, mutta Oskar muistaa kyllä kaiken.

Monta vuotta sitten hän istui yksin Göteborgista Tukholmaan menevässä junassa, joka pysähtyi jollakin asemalla tavallista pidemmäksi aikaa. Viimein matkustajat kohottivat ihmeissään katseensa sanomalehdistään – mikä junaa viivytti? Miksei lähdetä liikkeelle? Kaiuttimista ei kuulunut tiedotuksia. Kului vartti, vaunussa hermostuttiin yhä pahemmin, kun matkustajien iltapäivän suunnitelmat menivät uusiksi. Sitten yhtäkkiä ovet lennähtivät auki, nainen pyyhälsi sisään ja kiiruhti vaunun halki. Hänellä oli nahkatakki pitkän lenkinsä yllä, sii-

nä oli pieniä valkoisia nappeja edessä. Hän istahti vauhdilla Oskaria vastapäätä. Vasta nyt Oskar huomasi, että naisella oli haava päässä, verta tihkui kulmakarvan yläpuolelta. Ja silloin saapui kaksi poliisia. He tulivat samasta suunnasta kuin nainenkin eikä heillä ollut kiirettä. He tiesivät, ettei nainen pääsisi karkuun. He kulkivat hitaasti vaunun poikki, heidän radiopuhelimistaan kuului ääntä, rahinaa ja vihellystä, nyt kaikki katsoivat heitä. He pysähtyivät naisen istuimen kohdalle. Toinen poliiseista oli kollegaansa rotevampi, hänellä oli ärtyneitä punaisia läikkiä silmien välissä ja otsalla, hän näytti kärsivän tulehduksesta. Poliisi osoitti naista.

”Sinä lähdet nyt meidän mukaamme”, hän sanoi.

”En lähde”, nainen sanoi.

”Lähdet ja heti.”

”Miksi?” nainen kysyi.

”Tiedät hyvin”, poliisi vastasi.

”Enkä tiedä. Minun on päästävä Tukholmaan ja matkustan sinne tällä junalla.”

Poliisi astui askeleen lähemmäksi ja silloin nainen huusi heti kimakasti: ”Et koske minuun!” Poliisi perääntyi heti, kuin olisi loukkaantunut, kuin naisen olisi onnistunut pelästyttää hänet.

”Pitääkö sinut kantaa täältä ulos?” poliisi kysyi.

”Minä sanoin jo konduktöörille, etten ehtinyt ostaa lip-pua asemalta ja kun yritin maksaa junassa, heidän maksulaitteessaan oli joku häiriö. Voin maksaa, kun päästään Tukholmaan”, nainen sanoi.